herpy

KAMELEONTER

Carpet Chameleon

Furcifer lateralis

Furcifer lateralis är en liten, färgrik kameleont från Madagaskars skogar, snår och trädgårdar. Honan är särskilt starkt tecknad, framför allt när hon är dräktig. Arten blir bara 17-25 cm, könsmognar på få månader och lever bara 2-3 år, och dess blygsamma storlek gör den till en överkomlig kameleont för den erfarne hållaren.

Familj: Chamaeleonidae Tidigare namn: *Chamaeleo lateralis; Chamaeleo lambertoni*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**17-25 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**2-3 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Savann och regnskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Värmeplats	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**60-100 %**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**3-6 mån.**
Kullstorlek	**6-23 ägg**
Kullar per år	**3-6**
Inkubation	**150-400 dagar** vid 20-25 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Furcifer lateralis är en liten kameleont på 17-25 cm totalt, varav omkring hälften är svans. Kroppen är smal med en låg hjälm, och huden har en slät, sammetslen yta. Från ögat strålar en krets av ränder, och längs flanken löper en vit sidoränd med tre till fyra stora, ovala fläckar. Namnet syftar på just denna sidoränd (latin *latus*, sida).

Hanarna är mest gröna och blå med ljusa och mörka teckningar. Honorna är kraftigare byggda och visar ett nästan oöverträffat färgspektrum: grönt, rött, blått, gult, vitt, svart, orange och violett. Dräktiga och parningsvilliga honor skiftar till milda pastellfärger, medan honor som avvisar en hane blir nästan svarta med starka röda och blå färger. Könet kan ses på hanens förtjockade svansrot, även hos nykläckta ungar.

Tidigare hörde två bestånd till arten: den större *F. major* i söder och den grönare *F. viridis* i väster och norr. De räknas nu som egna arter, och i handeln kan arterna förväxlas. Vildfångade djur är stressade och ofta försvagade, och de är svåra att hålla vid liv. Djur uppfödda i fångenskap är härdiga och är det enda rimliga valet.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Furcifer lateralis är hemmahörande på Madagaskar. Arten förekommer i den östra och centrala delen av ön, från omkring 100 m upp till knappt 2.000 m, och den är talrik på många ställen.

Den hör till de vanligaste kameleonterna på ön. Tidigare uppgifter omfattade också söder, väster och norr, men där lever de två numera avskilda arterna *F. major* och *F. viridis*.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Arten lever i fuktig och torr skog, i fuktiga savanner, snår, gräsmark och ofta i tätt bevuxna trädgårdar och på odlad mark. Den förekommer upp till knappt 2.000 m höjd och tål en viss grad av störning av livsmiljön.

Djuret sitter i buskar och låga träd och är dagaktivt och solälskande. På morgonen är djuret mörkt, så att det snabbt värms upp i solen. Skillnaderna mellan de enskilda bestånden är stora i storlek och färg. Blågröna djur finns i fuktiga områden med mycket nederbörd, och bruna djur finns i torra områden.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 60 cm (längd × bredd × höjd). Arten är liten och klarar sig i ett mindre terrarium än de stora kameleonterna, men höjden är viktig, eftersom den använder buskarna från botten till toppen.

Ett glasterrarium håller bättre på värme och fukt än ett rent nätterrarium. Locket ska vara av nät, och minst en sida ska ha ventilationsöppningar så att luften inte står stilla. Nätterrarier kan också användas, men de kräver kraftigare värme och oftare och längre sprutning. Arten klättrar gärna uppför nätet, så använd aldrig fint nät som kan skada tår och klor.

Inred terrariet tätt planterat: en levande, buskig växt som gummiplanta eller *Schefflera* fyller ungefär hälften av utrymmet och ger skydd, klätterplats och dricksvatten. Lägg till tunna grenar i många tjocklekar och vinklar, både högst upp i ljus och värme och längst ned i skugga. Som bottensubstrat passar ett dräneringslager på 3-5 cm lecakulor eller småsten, en barriär av tyg, 8 cm jord av lika delar sand och torv och 3 cm dött löv.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Dagstemperaturen ska vara 24-29 °C. Använd en solplats på 32-35 °C, mätt som yttemperatur med en IR-termometer, och låt den övre delen av terrariet ligga på 27-29 °C och skuggiga platser och bottnen på 21-24 °C. Gradienten är viktig, eftersom djuret ska kunna välja.

Nattemperaturen är 18-22 °C. Sänkningen uppnås genom att släcka alla lampor. På vintern är alla värden 3-5 °C lägre.

En halogenlampa med dimmer är en bra värmekälla i små terrarier, eftersom den ger exakt kontroll över värmen. Högre terrarier kräver en kraftigare lampa. Alla lampor kopplas till en timer.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara 60-100 %. Terrariet får gärna torka ut under dagen, så länge luften är relativt fuktig och djuret kan dricka dagligen. Ventilation är nödvändig, annars blir jorden för blöt, och mögel och luftvägsinfektioner följer.

Djuret dricker vattendroppar från bladen och sidorna, inte ur en skål. Spraya två till tre gånger om dagen i 30-60 sekunder, tills bladen är täckta av droppar, och sluta innan jorden blir mättad. Spraya inte igen förrän dropparna har avdunstat och det översta jordlagret har börjat torka. Ett automatiskt sprinklersystem med timer är en bra investering, eftersom dimman är fin och inte stör djuret. Ett droppsystem eller en luftfuktare hjälper också.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och solälskande, så den kräver kraftigt ljus och UVB. Använd ett T5 HO-rör med 6500 K för ljus och ett UVB-rör som ger Ferguson-zon 3 på solplatsen. En kvicksilverlampa ger mycket ljus och UV, men också mycket värme, och kan bara användas i större terrarier. Vanliga LED-lampor ger inte användbar UVB.

Dagslängden ska följa årstiden: omkring 14 timmar på sommaren, 12 timmar på vår och höst och 10 timmar på vintern. UVB-rör byts enligt tillverkarens anvisning, eftersom effekten sjunker med åldern. Zonen är en uppskattning utifrån artens solälskande levnadssätt. Djuret ska kunna söka skugga. Naturligt solljus är bra för arten, men genom glas kan det överhetta djuret.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

F. lateralis är en ren insektsätare. Bytet ska vara ungefär lika långt som avståndet mellan ögonen; mjölmaskar får gärna vara längre. Variera födan: syrsor, mjölmaskar, superlarver, kackerlackor, bananflugor och bönborrar. Insekterna ska själva få en rik föda av färsk frukt och grönsaker. Till ungdjur används bananflugor, bönborrar och små syrsor.

Arten är glupsk. Ungdjur ska få all föda de kan äta varje dag, upp till 12 insekter. Vuxna djur får föda varannan dag, omkring sex insekter. Pudra alla foderdjur med ett kalkpulver med lite D3 och vitaminer.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten hålls enskilt. Hanarna är aggressiva och revirhävdande, och honorna stressas lätt. Djuren kan bita varandra, så parning ska övervakas, och djuren skiljas åt när parningen är över. Hos ungar går det bra att hålla små grupper tills de är könsmogna, men de ska då skiljas åt och hållas var för sig.

Arten är inget djur för hantering. Ta aldrig upp djuret utan anledning och låt det inte sitta i handen. Vildfångade djur är starkt stressade av infångning och transport och är sköra. Dödligheten är särskilt hög hos dräktiga honor.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har en tydligt förtjockad svansrot på grund av hemipenis, och skillnaden kan ses redan hos ungar strax efter kläckning. Hanarna är normalt något smalare och kan vara något större, honorna är kraftigare och oftast mer färgstarka.

Båda könen är könsmogna efter 3-6 månader. Hanarna tackar sällan nej till en parning.

PARNING

Arten fortplantar sig hela året. För honan till hanens terrarium. En parningsvillig hona blir mild pastellfärgad och reagerar inte på hanen, som nickar med huvudet och snabbt inleder parningen. En hona som inte är redo blir nästan svart med röda och blå färger och blåser upp sig med öppen mun. Ta ut henne direkt och försök igen efter några dagar.

Parningen varar 10-30 minuter. Vissa honor accepterar bara en parning, andra parar sig flera dagar i rad. Båda djuren kan bli aggressiva och bita, och paren ska därför övervakas eller skiljas åt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg 2-5 veckor efter parningen. Äggkullen är på 6-23 ägg. Honan kan lägga 3-6 äggkullar per år. Hon kan lägga två eller tre kullar efter en enda parning, men en ny parning efter den andra kullen ger bättre befruktning.

En dag eller två före äggläggningen slutar honan att äta, och hon blir orolig. Sätt henne då i en äggläggningslåda: en mörk plastlåda på omkring 20 liter med en värmelampa på 20-40 W i ena sidan och ett 15-20 cm tjockt lager av en blandning av sand och torv, som ska vara mycket fuktig men utan stående vatten. Arten gräver ofta inte utan sprider sina ägg på ytan, och det sker särskilt när jorden är för torr. Ägg som ligger löst kan räddas om de hittas snabbt, innan de torkar ut.

INKUBATION

Äggen läggs i små burkar med lock utan hål och vermikulit som är fuktad med två tredjedelar av sin egen vikt i vatten. Temperaturen är 20-25 °C, och omkring 22 °C är en bra utgångspunkt. Äggen kan ruvas vid konstant temperatur eller med en sval paus: 45 dagar vid omkring 22 °C, därefter 45 dagar vid omkring 16 °C och sedan 22 °C igen till kläckning. Pausen kan förkorta ruvningstiden och få äggen att kläckas närmare varandra.

Ruvningstiden varierar mycket och är 5-13 månader. Under tiden tillsätts bara lite eller ingen fukt.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna väger omkring 0,4 g, och skötseln är densamma som för de vuxna, bara i mindre skala. Ge bananflugor, bönborrar och pinhead-syrsor. Spraya växterna i stället för ungarna så att vattendroppar inte hamnar på nosen.

Ungarna växer snabbt och är könsmogna efter 3-6 månader. De kan födas upp i små grupper men trivs bäst enskilt. Storleksskillnader kan göra det nödvändigt att sortera dem. Senast vid könsmognaden ska de hållas var för sig.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och skötselfel:

- Infektioner i luftvägar och mun, som är vanliga hos arten. Beror oftast på dålig ventilation eller för kalla och blöta förhållanden.
- Skador på tår och klor av fint nät.
- Benskörhet (MBD) vid för lite UVB eller kalk.
- Stress, särskilt hos vildfångade djur, hos honor och vid parning.
- Överhettning vid för kraftig lampa eller sol genom glas.
- Uttorkning, om sprayningen är för sällsynt eller djuret inte hittar droppar.
- Honor som inte kan bli av med äggen, särskilt om det inte finns en lämplig läggplats.

Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret slutar äta, blir mörkt och slött eller andas med öppen mun.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.